

Khalili, Leila; Azarang, Isa; Ghasemzadeh Alishahi, Abulfazl (2023). The Predictive Role of Information Literacy in Promoting Librarian's Creativity and Job Involvement. *Journal of Knowledge-Research Studies*, 1 (2): 1-19

DOI: [10.22034/JKRS.2022.50199.1009](https://doi.org/10.22034/JKRS.2022.50199.1009)

URL: https://jkrs.tabrizu.ac.ir/article_15069.html

The paper is an open access and licensed under the Creative Commons CC BY NC license.

The Predictive Role of Information Literacy in Promoting Librarian's Creativity and Job Involvement

Leila Khalili¹, Isa Azarang², Abulfzal Ghasemzadeh Alishahi³

Received: February, 2, 2022;

Accepted: May, 23, 2022

Abstract

Purpose: The main purpose of this study is to investigate the effect of information literacy on the creativity and job involvement of librarians.

Methodology: This applied and quantitative research was conducted with the survey method. The data collection tools were three standard questionnaires. The face validity of the measurement tool was confirmed by experts, and its reliability was calculated using Cronbach's alpha coefficient, which was 0.94 for information literacy, 0.71 for creativity, and 0.85 for job involvement. The statistical population was a total number of 148 librarians affiliated with the Public Libraries of West Azerbaijan Province 121 of them completed the questionnaire. Statistical analyzes were performed using SPSS software.

Findings: Based on the Pearson test, there was a positive and significant relationship between librarians' information literacy with, their creativity ($r = 0.351$), and job involvement ($r = 0.276$). Also, a positive and meaningful relationship ($r = 0.240$) was observed between creativity and job involvement of librarians. Findings of multiple regression tests showed that creativity could be predicted by two dimensions of information literacy; also, one dimension of information literacy can predict the librarians' job involvement.

Conclusion: The information literacy and creativity of librarians of the public libraries of West Azerbaijan province are at a reasonable level, and their job involvement is moderate. As librarians' information literacy increases, so does their job involvement and creativity.

Value: This study examined the information literacy, creativity, and job involvement of librarians, and the relationship between these variables in a study.

Keywords: *West Azerbaijan (Iran), Public Libraries, Information Literacy, Creativity, Job Involvement*

1. Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Education and Psychology, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran (Corresponding Author) leylakhalili@gmail.com.

2. Librarian, Master of Knowledge and Information Science, Public Libraries Foundation, Iran.

3. Associate Professor, Department of Education, Faculty of Education and Psychology, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran.

Extended Abstract

Introduction

Information literacy is one of the basic skills, which plays the role of Information intermediary for librarians. In addition, creativity and job involvement are two key factors in improving the quality of librarians' services. According to Appleton, Grandal Montero, and Jones (2017), to teach information literacy, different creative and innovative approaches should be created, with considering learning styles. Adeosun (2021) also believes that the combination of literacy and creativity is one of the advanced competencies that are considered strong support for learning, work, and life. Keshavarz (2021) also suggests that more research is needed to study the impact of information literacy on creativity. Therefore, considering these factors (information literacy, creativity, and job involvement) in a single study is essential, to understand the current situation and make a better decisions for the future.

Purpose

The main purpose of this study is to investigate the effect of information literacy on the creativity and job involvement of librarians. Also, the interplay and relationship among the three variables (information literacy, creativity, and job involvement) are examined.

Methodology

This applied and quantitative research was conducted with a survey method. The data collection tool was a questionnaire that consisted of two sections; the first section inquired about demographic information (gender, educational qualification, and education related to librarianship); the second section contained questions that were designed to get information regarding information literacy, creativity, and job involvement. The used tools were the information literacy questionnaire of Nikpour, Manzari-Tavakkoli, and Rajaei-nejad (2012) with four dimensions and 35 items, the Creativity Questionnaire of Ganesan & Weitz (1996) with three items, and the Job Commitment Questionnaire (job involvement subscale) of Blue with eight items. The 46 items of the questionnaire were designed on a five-point scale (1= strongly disagree, 5= strongly agree). The face validity of the measurement tool was confirmed by experts, and its reliability was calculated using Cronbach's alpha coefficient, which was 0.94 for information literacy, 0.71 for creativity, and 0.85 for job involvement. Kolmogorov-Smirnov test was used to evaluate the normal distribution of data. In all three variables, the significance level was more than 0.5, and thus, the assumption of abnormal data distribution was rejected. Therefore, the data's normal distribution, and parametric statistics can be used. The statistical population of the study was all the librarians (148 cases) affiliated with the Public Libraries of West Azerbaijan Province, and 121 cases completed the questionnaire. Data collection was carried out using an automation system of public libraries as well as in person through a print copies of the questionnaire. Effect size suggested by Cohen (1988 p. 4; p. 25-26) was used for interpreting the results of the Pearson test. An effect size is a quantity to measure the strength of the association between two variables. To analyze the data, descriptive statistics (percentage, frequency, mean and standard deviation) and inferential statistics (Pearson test and regression) were used. Statistical analyzes were performed using SPSS software.

Findings

The percentage of respondents based on gender was 47.1% and 52.9% for women and men, respectively. Also, majority of, 61.2% of respondents were bachelors, and 28.9% were masters. About 72.7% of respondents had education related to librarianship. The mean score for information literacy, creativity, and job involvement of librarians was 4.26, 4.12, and 3.48, respectively. In all three variables, the obtained mean score was higher than the hypothetical mean (3).

Journal of
Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol 1

Issue 2

Serial Number 2

2023

Hypothesis: There is a significant relationship between information literacy, creativity, and job involvement of librarians.

Pearson's correlation test was used to determine if there is any significant relationship between information literacy, creativity, and job involvement of librarians (Table 1). Based on the results of Pearson's test ($p < 0.000$, $r = 0.351$), there was a positive and significant relationship between information literacy and creativity of librarians with 0.95 percent confidence. Also, based on the results of Pearson's test ($p < 0.003$, $r = 0.276$), there was a positive and significant relationship with 0.95 percent confidence between information literacy and job involvement. Furthermore, the results of Pearson's test ($p < 0.009$, $r = 0.240$) indicate that there was a positive and significant relationship between creativity and job involvement of librarians, with a confidence of 0.95 percent. The effect size of the Pearson test for $r = 0.351$ was medium; also, the effect size for $r = 0.276$ and $r = 0.240$ was small.

Table 1. Pearson correlation between three variables

Variables	Pearson correlation	Sig.
Creativity & information literacy	0.351**	.000
Job involvement & information literacy	0.276**	.003
Creativity & job involvement	0.240**	.009

** $p < 0.01$

Hypothesis: The dimensions of information literacy (information needs detection, information location, information evaluation, and effective use of information) play a predictive role in the level of creativity of librarians.

Multiple regression was used to test this hypothesis. The outputs of this test in SPSS include Pearson correlation, ANOVA, and model summary. The results of the Pearson correlation test between the dimensions of information literacy and the creativity of librarians were significant. A multiple regression test was used to predict the effect of the dimensions of information literacy on the creativity of librarians. The results of this test are presented in table 2. In the regression model, the coefficient of determination shows how many percent of changes in the dependent variable is explained by the independent variables. Based on the adjusted coefficient of determination (R^2), it can be said that 18.4% of the changes in the dependent variable (creativity) are explained by the independent variables (dimensions of information literacy). The statistical value of the significance test of the model (ANOVA F-test) is equal to 7.34, and the significance level of the test is equal to 0.000; therefore, the null hypothesis is rejected; this means the existing model is significant with 0.95% confidence. Among the dimensions of information literacy, the first dimension (information needs detection with beta value of 0.45) and the fourth (effective use of information with a beta value of 0.17) can predict the creativity of librarians.

Table 2. The summary of the model and ANOVA (information literacy & creativity)

Model	R	R^2	F	Sig
1	0.46	0.184	7.34	0.000
Variable	B	Beta	T	Sig
Constant value	5.373	-	3.608	0.000
Information needs detection	1.613	0.450	3.881	0.000
Effective use of information	0.538	0.170	1.421	0.048

Journal of
Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol 1

Issue 2

Serial Number 2

2023

Hypothesis: The dimensions of information literacy (information needs detection, information location, information evaluation, and effective use of information) play a predictive role in the level of job involvement of librarians.

To investigate the role of information literacy dimensions in predicting the job involvement of librarians, a regression test was used. The result of the Pearson correlation test between information literacy and the job involvement of librarians indicates a relationship between them; a regression test was used to predict the effect of the dimensions of information literacy on job involvement. The results of this test are presented in Table 3. The coefficient of determination (R^2) shows how many percent of changes in the dependent variable (job involvement) is explained by the independent variables in this model. Based on the adjusted coefficient of determination (R^2), it can be said that 13% of the changes in the dependent variable are explained by the independent variables (dimensions of information literacy). The statistical value of the significance test of the model (ANOVA F-test) is equal to 3.982., and the significance level of the test is equal to 0.000; therefore, the null hypothesis is rejected, and the model is significant with 95% confidence. In this model, one of the dimensions of information literacy (Information needs detection) predicts the job involvement of librarians. Among the dimensions of information literacy, only one dimension (Information needs detection) with a beta coefficient value of 0.35 had a positive predictive power.

Table 3. The summary of the model and ANOVA (information literacy & job involvement)

Model	R	R^2	F	Sig
1	0.36	0.13	3.98	0.001
Variables	B	Beta	T	Sig
Constant value	13.63	-	3.32	0.001
Information needs detection	3.31	0.35	2.85	0.005

Conclusion

According to the findings, it can be concluded that the information literacy and creativity of librarians of the public libraries of West Azerbaijan province are at a reasonable level, and their job involvement is moderate. As librarians' information literacy increases, so does their job involvement and creativity. Information literacy influences creativity and job involvement.

Value

This study examined the information literacy, creativity, and job involvement of librarians as well as the relationship between these variables within a single study.

Extended Abstract References

- Abazari, Z. & Pounaghi, R. (2008). The Survey Study of Information Literacy Among Librarians of Medical Science of Iran University, Medical Science of Beheshti University, Tehran University, Beheshti University and Tarbiyat Moddaress (Training). *Journal of Knowledge Studies*, 1(1), 1-12. Retrieved from https://qje.ntb.iau.ir/article_520761.html?lang=en. [In Persian].
- Abdollahi, M. & Jowkar, A. (2015). The Study of the Status of Information Literacy Skills amongst Public Librarians in Fars Province . *Research on Information Science & Public Libraries*, 20 (4), 771-787. Retrieved from URL: <http://publi.j.ir/article-1-292-fa.html>. [In Persian].

Journal of
Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol 1

Issue 2

Serial Number 2

2023

Adeosun, A. O. (2021). *Literacy and Creativity in the Context of Lifelong Learning: The Parallels and Synergy*. University of Lagos Press.

Appleton, L., Grandal Montero, G., & Jones, A. (2017). Creative approaches to information literacy for creative arts students. *Communications in Information Literacy*, 11(1), 7. doi: 10.15760/comminfolit.2017.11.1.39

Biranvand, A. & Soheili, F. (2015). Creativity of librarians of public libraries Case study of public libraries of Fars province. *Journal of Knowledge Studies*, 8(28), 39-48. Retrieved from https://qje.ntb.iau.ir/article_516867.html?lang=en. [In Persian].

Blau, G. J. (1985). The measurement and prediction of career commitment. *Journal of occupational Psychology*, 58(4), 277-288. doi.org/10.1111/j.2044-8325.1985.tb00201.x

Borjian, M. & Khosravi, F. (2012). The Information Literacy Skill of Librarians and the Extent to which it Complies with the ACRL Standard in the National Library of Iran. *Librarianship and Information Organization Studies*, 23(2), 178-191. Retrieved from http://nastinfo.nlai.ir/article_118.html?lang=en. [In Persian].

Bruce, C. (2000). Information literacy research: dimensions of the emerging collective consciousness. *Australian Academic & Research Libraries*, 31(2), 91-109. doi:10.1080/00048623.2000.10755119.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. 2nd ed. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Darabi Arokhlo, R., Rasouli Azad, M. & Bigdeli, Z. (2013). The Availability of Necessary Context for Developing Creativity among Librarians in Kohkiluyeh and Boyer-Ahmad Province Based on the Oldham Model. *The Journal of Modern Thoughts in Education*, 7(4), 22-7. Retrieved from https://jmte.riau.ac.ir/article_824.html?lang=en. [In Persian].

Fattahian, M., Beyg, L. & Ghavamifar, A. (2005). The role of tacit knowledge management in creativity and innovation. *Tadbir*, 16(164), 12-18. Retrieved from [ensani.ir/file/download/article/20110204131139-0%20\(219\).pdf](http://ensani.ir/file/download/article/20110204131139-0%20(219).pdf). [In Persian].

Ganesan, S., & Weitz, B. A. (1996). The impact of staffing policies on retail buyer job attitudes and behaviors. *Journal of retailing*, 72(1), 31-56. doi.org/10.1016/S0022-4359(96)90004-4

Ghasemi A H. (2006). Information Literacy Competency for Higher Education. *Journal of Information Sciences and Technology*, 21 (4), 97-119 URL: <http://jipm.irandoc.ac.ir/article-1-76-fa.html>. [In Persian].

Ghorbani, R., Nafari, N. & Rezaei, S. (2012). A Survey of Relationship between Role Clearness and Occupational Commitment of Branch Team Managers in Tehran Agricultural Bank. *Journal of Public Administration*, 4(9), 83-98. doi: 10.22059/jipa.2012.28726. [In Persian].

Gliem, J. A., & Gliem, R. R. (2003). *Calculating, Interpreting, and Reporting: Cronbach's Alpha Reliability Coefficient for Likert-Type Scales*. Paper presented at the Midwest Research to Practice Conference in Adult, Continuing, and Community Education.

Jokar, A., & Afifian, F. (2013). The relationship between job commitment and job satisfaction of employees working in libraries: A case study of Shiraz University. *Social Science Quarterly*, 7(2), 1-14. Retrieved from <http://ensani.ir/fa/article/318405>. [In Persian].

Journal of
Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol 1

Issue 2

Serial Number 2

2023

- Karimi, C., Tafreshi, S. & Sepehr, F. (2011). Survey of Factors influencing Academic Librarians' Creativity. *Library and Information Science Research*, 2(1), 91-110. doi: 10.22067/riis.v2i1.9932 . [In Persian].
- Keshavarz, H. (2021). Entrepreneurial capabilities of librarians in university libraries: A cross-contextual study on the impact of information literacy. *Journal of Business & Finance Librarianship*, 26(3-4), 200-222. doi.org/10.1080/08963568.2021.1941576
- Khalili, L., Hedayati Khoshemehr, A., Rasoulzadeh Aghdam S. & Sheibany B.(2017). The Relationship between Information Literacy and Learning Motivation in Undergraduate students. *Human Information Interaction*, 2(4), 108-120. Retrieved from <https://hii.khu.ac.ir/article-1-2609-en.html> . [In Persian].
- Kimery, L. (2022). Reinventing Reading a Pandemic: School Librarians in Metro Nashville Harness Creativity to Support Student Literacy. *Knowledge Quest*, 50(3), 32-37.
- Kohzadi Tahne, M.; Familrohani, A. A.; Soheili, F. (2014). Analysis of Underlying Conditions of indication of Creativity in Librarians Based on Oldham Model(Case Study: Public Libraries of Kermanshah Province). *International Journal of Basic Sciences & Applied Research*, 3(3), 154- 159.
- Li, C. K., & Hung, C. H. (2010). An examination of the mediating role of person-job fit in relations between information literacy and work outcomes. *Journal of Workplace Learning*, 22(5), 306-318. doi: 10.1108/13665621011053217
- Mirzasafi, A., Rajaeepour, S. & Jamshidian, A. (2011). The relationship between information literacy and entrepreneurship capabilities among Isfahan University Graduate Students. *Library and Information Sciences*, 14(1), 241-268. Retrieved from https://lis.aqr-libjournal.ir/article_43471.html . [In Persian].
- Mohammadi, M. (2014). *The relationship between information literacy and job commitment of the staff of public libraries in South Khorasan and Kermanshah provinces* (Master's thesis). University of Birjand, Birjand, Iran.
- Mohammadi, M., Mirzaei, M. & Mohammadzadeh, M. (2014). Relationship Between Organizational Justice And Organizational Commitment Among The Employees Of The Health Centers Of Yazd. *Journal of Healthcare Management*, 5(2), 35-42. Retrieved from <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=427594> . [In Persian].
- Nemati, M., Geranvand, A., Mousavi Amiri, T. & Hashem pour, F. (2015). Investigate the relationship between information literacy and creativity among students of Lorestan payameh Noor University. *Knowledge Retrieval and Semantic Systems*, 2(4), 129-149. Retrieved from https://jks.atu.ac.ir/article_2360.html?lang=en . [In Persian].
- Nikpour, A., Manzari-Tavakkoli, A. & Rajaei-nejad, M. (2012). The Relationship between Employees' Information Literacy and Organizational Effectiveness in Kerman's Public Organizations. *JMDP*, 25 (3), 145-161. Retrieved from <https://jmdp.ir/article-1-1181-en.html> . [In Persian].
- Novin Isfahani, N. (2010). *Investigating the relationship between information literacy and job motivation of Ghazvin province's female teachers of Technical and Vocational Schools* ((Master's thesis). Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.
- Pienaar, H. & Boshoff, A. (1996). Relationship between Creativity and Innovation in University Libraries and the organization Climate. *South African Journal of Library and information Science*, 64 (2), 67-75.

Journal of
Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol 1

Issue 2

Serial Number 2

2023

Journal of
Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol 1

Issue 2

Serial Number 2

2023

- Pournaghi, R. (2007). *The survey of information literacy among librarians of Medical Scince of Iran University, Medical Scince of Beheshti University, Tehran University, Beheshti and Tarbiat Moddares(Training)* (Master's thesis).Islamic Azad University, Tehran, Iran.
- Radmanesh, N., Jamshidiyan, A. & Rajaeipour, S. (2016). A study of the relationship between information literacy and the creativity rate of high school teachers in Khomeinishahr. *Journal of Knowledge Studies*, 9(32), 7-18. Retrieved from https://qje.ntb.iau.ir/article_525738.html?lang=en . [In Persian].
- Raeis, A. R., Bahrami, S, & Yousefi, M. (2013) Relationship between Information Literacy and Creativity: A Study of Students at the Isfahan University of Medical Sciences. *Materia Socio Medica*, 25 (1), 28-31. doi: 10.5455/msm.2013.25.28-31
- Rajabzadeh, A. & Esmaeelpour, E. (2016). Study on Relationship between Staff's Informational Literacy and Organizational Creativity (Case Study: Simkat Azerbaijan Company). *Quarterly Knowledge and Information Management Journal*, 3(3), 33-47. Retrieved from https://lib.journals.pnu.ac.ir/article_4411.html?lang=en . [In Persian].
- Rezvan A., Kokabi M. & Bigdeli Z. (2009). Investigating the Information Literacy among Librarians of Public Libraries in Khuzestan Province in order to identify their potential Strengths or Weaknesses in this Field. *Research on Information Science & Public Libraries*, 15 (3), 9-37. Retrieved from <http://publij.ir/article-1-58-en.html> . [In Persian].
- Safarian Hamedani, S., Zameni, F., Moghaddam, Z., Behnampour, N., Sayed Ghasemi, N. & Torbatinezhad, F. (2014). Relationship between Information Literacy with Emotional Intelligence students of Golestan University of Medical Sciences. *Health Information Management*, 11(4), 443-453. Retrieved from http://him.mui.ac.ir/article_11321.html?lang=en . [In Persian].
- Safavi, Z., & Siamak, M. (2013). Measurement of information literacy influence on public libraries' librarian based on performance indicator: Case study of public libraries of Tehran. *Library and Information Sciences*, 2(15), 225-241. Retrieved from http://lis.aqr-libjournal.ir/article_43178.html?lang=en . [In Persian].
- Tafreshi, S.& Angorj Taghva, M. (2009). A survey on librarians' information literacy rate in public libraries of Tehran, affiliated to the Board of Iranian Public Libraries. *Journal of Knowledge Studies*, 1(3), 29-38. Retrieved from https://qje.ntb.iau.ir/article_520746.html?lang=en . [In Persian].
- Talaei Barabadi, M.J. (2014). *Investigating the level of creativity of Ferdowsi University of Mashhad librarians and organizational factors affecting it* (Master's thesis). Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.
- Vaziri, E. (2007). *A Survey of Shiraz University Librarians' Information Literacy in the Academic Year 2005-* ((Master's thesis). Shiraz University, Shiraz, Iran.
- Walton, G. (2008). Theory, Research, and practice in Library Management 5: Branding. *Library Management*, 29 (8/9), 770- 776. doi.org/10.1108/01435120810917369
- Wu, M. S. (2019). Information literacy, creativity and work performance. *Information Development*, 35(5), 676-687. doi.org/10.1177/0266666918781436
- Zuke, Janice E. (2005). *The teaching of information literacy by public community college librarians in the United State*. Southern Illinois University at Carbondale .

خلیلی، لیلا؛ آذرنگ، عیسی؛ قاسم‌زاده علیشاهی، ابوالفضل (۱۴۰۱). بررسی نقش پیش‌بینی‌کننده سواد اطلاعاتی در ارتقاء خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای کتابداران. *مطالعات دانش‌پژوهی*، ۱ (۲): ۱-۱۹.

DOI: 10.22034/JKRS.2022.50199.1009

URL: https://jkrs.tabrizu.ac.ir/article_15069.html

این مقاله به صورت دسترسی باز و با لایسنس CC BY NC کرییتیو کامنز قابل استفاده است.

بررسی نقش پیش‌بینی‌کننده سواد اطلاعاتی در ارتقاء خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای کتابداران

دکتر لیلا خلیلی^{۱*}، عیسی آذرنگ^۲، دکتر ابوالفضل قاسم‌زاده علیشاهی^۳

۱. استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران (نویسنده مسئول)
leylakhaili@gmail.com

۲. کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

۳. دانشیار، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳ بهمن ۱۴۰۰ تاریخ پذیرش: ۳ خرداد ۱۴۰۱

چکیده

هدف: هدف اصلی پژوهش بررسی تأثیر سواد اطلاعاتی بر خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای کتابداران است.

روش‌شناسی: این پژوهش کاربردی و کمی به روش پیمایشی انجام شد. ابزار گردآوری داده سه پرسشنامه استاندارد بود. رویی صوری ابزار اندازه‌گیری مورد تایید متخصصان قرار گرفت و پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد، که این ضریب برای سواد اطلاعاتی ۰/۹۴، خلاقیت ۰/۷۱ و بعد وابستگی حرفه‌ای ۰/۸۵ به دست آمد. جامعه آماری پژوهش کلیه کتابداران کتابخانه‌های عمومی وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان غربی به تعداد ۱۴۸ نفر بود که ۱۲۱ نفر از آن‌ها پرسشنامه را تکمیل کردند. تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار اسپاس انجام شد.

یافته‌ها: بر اساس آزمون پیرسون، بین سواد اطلاعاتی کتابداران با خلاقیت ($r=0/351$) و وابستگی حرفه‌ای ($r=0/276$) آن‌ها با اطمینان ۰/۹۵ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بر اساس آزمون پیرسون با اطمینان ۰/۹۵ رابطه مثبت و معنی‌دار ($r=0/240$) بین خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای کتابداران مشاهده شد. یافته‌های آزمون رگرسیون چندگانه نشان داد که می‌توان با دو بعد سواد اطلاعاتی خلاقیت را پیش‌بینی کرد؛ همچنین با یک بعد سواد اطلاعاتی می‌توان وابستگی حرفه‌ای کتابداران را پیش‌بینی کرد.

نتایج: سواد اطلاعاتی و خلاقیت کتابداران کتابخانه عمومی استان آذربایجان غربی در سطح خوب و وابستگی حرفه‌ای آن‌ها در حد متوسط است. همچنین با افزایش سواد اطلاعاتی کتابداران، وابستگی حرفه‌ای و خلاقیت آن‌ها نیز افزایش می‌یابد.

اصالت و ارزش: این پژوهش سواد اطلاعاتی، خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان غربی و همچنین رابطه این متغیرها را در یک مطالعه موردبررسی قرار داده است.

کلیدواژه‌ها: آذربایجان غربی، کتابخانه عمومی، سواد اطلاعاتی، خلاقیت، وابستگی حرفه‌ای

مقدمه

رشد و گسترش فناوری‌های نوین اطلاعاتی یکی از مهم‌ترین تغییراتی است که تمام ابعاد زندگی بشر را تحت تأثیر قرار داده است و باعث شکل‌گیری جامعه اطلاعاتی شده است. در جامعه اطلاعاتی، اطلاعات به اندازه کافی در پایگاه‌های اطلاعاتی در دسترس است و به واسطه گسترش روزافزون اطلاعات، انسان‌ها نیاز دارند مهارت و توانمندی جدیدی به نام سواد اطلاعاتی داشته باشند.

اصطلاح سواد اطلاعاتی را برای اولین بار زورکوفسکی در سال ۱۹۷۴ بیان کرد. سواد اطلاعاتی شامل تشخیص نیاز اطلاعاتی (شناخت حوزه موضوعی کارکرد و درک سازمان‌دهی اطلاعات)، مکان‌یابی اطلاعات (توانایی جستجو در میان انواع ابزارهای چاپی و الکترونیکی به منظور بازیابی)، ارزیابی اطلاعات (تجزیه و تحلیل منابع اطلاعاتی و اولویت‌بندی منابع)، و استفاده مؤثر از اطلاعات (کاربردی کردن اطلاعات) است (قاسمی، ۱۳۸۵). از نظر اپلتون، گراندال مونتر و جونز^۱ (۲۰۱۷) برای آموزش سواد اطلاعاتی باید رویکردهای متفاوت، خلاقانه و نوآورانه را با در نظر گرفتن سبک‌های یادگیری ایجاد کرد. همچنین ادثوسون^۲ (۲۰۲۱) معتقد است که ترکیب سواد و خلاقیت از جمله شایستگی‌های پیشرفته‌ای است که پشتوانه قوی برای یادگیری، کار و زندگی به شمار می‌رود. کشاورز^۳ (۲۰۲۱) نیز پیشنهاد می‌کند که تحقیقات بیشتری در مورد تأثیر سواد اطلاعاتی بر خلاقیت انجام شود.

خلاقیت یعنی استفاده از توانایی‌های ذهن برای به وجود آوردن یک مفهوم تازه است. از نظر سازمانی مفهوم خلاقیت را می‌توان به ارائه فکر و طرح نوین برای بهبود و بالا بردن کمیت یا کیفیت فعالیت‌های سازمان مانند: افزایش بهره‌وری تولیدات یا خدمات و کاهش هزینه‌ها از روش بهتر و مناسب‌تر و جدید بیان کرد (رادمنش، جمشیدیان و رجائی‌پور، ۱۳۹۱). سازمان‌ها برای حفظ بقاء و داشتن توان رقابتی، باید تبدیل به سازمان‌هایی خلاق و نوآور شوند، تا بتوانند خود را برای مدیریت تغییرات زیاد و سریع و همچنین دگرگونی‌های عمیق جهانی آماده کنند (فتاحیان، بیگی و قوامی‌فر، ۱۳۸۴). کتابخانه نیز به عنوان یک سازمان، برای حفظ برتری رقابتی نیاز به بالا بردن سطح خلاقیت خود دارد. درواقع، کتابداران خلاق در حفظ و برتری کتابخانه‌ها در بازار مشارکتی و رقابتی نقش اساسی خواهند داشت. به نظر وو^۴ (۲۰۱۹) درک روابط بین سواد اطلاعاتی و خلاقیت نه تنها می‌تواند به مؤسسات کمک کند تا اهمیت سواد اطلاعاتی و تأثیر آن بر محیط کار را تشخیص دهند، بلکه راهنمایی‌هایی را برای برنامه‌ریزی در برنامه‌های آموزشی ارائه می‌دهد.

کتابداران موجه‌ترین افراد برای آموزش سواد اطلاعاتی (وزیری، ۱۳۸۵) هستند، لذا کتابداران شاغل در کتابخانه‌ها برای آنکه بتوانند رسالت خود را در مطلوب‌ترین و بهترین سطح انجام دهند،

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۲ |

دوره ۱، شماره ۲

پیاپی ۲

۱۴۰۱

1. Appleton, Grandal Montero and Jones
2. Adeosun
3. Keshavarz
4. Wu

می‌بایست سواد اطلاعاتی بالاتری داشته باشند. کتابخانه‌های عمومی نقش سازنده و مهمی در توسعه و ارتقای منابع انسانی در جوامع امروز ایفا می‌کنند، یکی از اهداف مهم این کتابخانه‌ها آموزش سواد اطلاعاتی است. از طرف دیگر رشد سریع اطلاعات و تغییرات پی‌درپی فناوری که راه‌های دستیابی و دسترسی به اطلاعات را تحت تأثیر خود قرار داده است، الزام به داشتن سواد اطلاعاتی و روزآمد نمودن آن را برای کتابداران این کتابخانه‌ها ضروری کرده است (تفرشی و انگورج تقوی، ۱۳۸۷). کتابداران می‌توانند در ایجاد جامعه دارای سواد اطلاعاتی تأثیرگذار باشند؛ آن‌ها برحسب وظایف تعریف شده خود، باید هماهنگ و متناسب با نیاز جامعه، چگونگی ارائه خدمات خود را تغییر دهند. این مهم در صورتی اتفاق می‌افتد که خود کتابداران نیز از سواد اطلاعاتی کافی و روزآمد برخوردار باشند (نیک‌پور، منطری توکلی و رجائی نژاد، ۱۳۹۱). همچنین وابستگی به سازمان و شغل یکی از عوامل پنهان، اما مهم و ضروری در رفتار کارکنان سازمان‌ها است. منظور از وابستگی حرفه‌ای، توجه افراد به وظایف و مسئولیت‌ها و انجام درست کار است که در نهایت منجر به موفقیت سازمان خواهد شد. وابستگی از یک طرف باعث می‌شود تا کارکنان سازمان‌ها وظایف محوله به خود را با شور و اشتیاق و انگیزه و رغبت بیشتری به سرانجام برسانند و از طرف دیگر باعث بهبود تعامل و ارتباط آنان با ارباب رجوع شود (قربانی، نفری و رضائی، ۱۳۹۱).

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۳

بررسی نقش
پیش‌بینی‌کننده سواد
اطلاعاتی در ارتقا
خلاقیت ...

سواد اطلاعاتی در ارتباط با متغیرهایی چون هوش هیجانی (صفاریان همدانی و همکاران، ۱۳۹۳)، کارآفرینی (میرزاصفی، رجائی پور و جمشیدیان، ۱۳۸۸)، خلاقیت (رئیزی، بهرامی و یوسفی، ۲۰۱۳؛ نعمتی و همکاران، ۱۳۹۴)، انگیزش شغلی (نوبین اصفهانی، ۱۳۸۹)، انگیزش یادگیری (خلیلی و همکاران، ۱۳۹۴) و غیره در میان گروه‌های مختلف به‌ویژه دانشجویان مورد بررسی قرار گرفته است. از نظر برجیان‌بروجنی و خسروی (۱۳۹۰) دو رویکرد مهم در سواد اطلاعاتی، یعنی آموزش سواد اطلاعاتی و پژوهش درباره آن، در محیط کتابخانه‌ها کمتر از سوی جامعه علمی مورد توجه قرار گرفته است. اگرچه پژوهش‌هایی (محمدی، ۱۳۹۳؛ عبدلهی و جوکار، ۱۳۹۳)؛ برجیان‌بروجنی و خسروی، ۱۳۹۰؛ تفرشی و انگورج تقوی، ۱۳۸۷؛ پورنقی، ۱۳۸۶) در خصوص سواد اطلاعاتی کتابداران نیز انجام شده است؛ به‌منظور کاهش شکاف مطالعاتی نیاز است که سواد اطلاعاتی به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین مؤلفه‌های شغلی کتابداران در ارتباط با متغیرهای دیگر تأثیرگذار و تأثیرپذیر مورد بررسی قرار گیرد. لذا این سؤال پیش می‌آید که آیا سواد اطلاعاتی کتابداران بر خلاقیت و وابستگی شغلی آن‌ها تأثیر دارد؟ و همچنین روابط متقابل این سه متغیر چگونه است؟ در این راستا، پژوهش حاضر قصد دارد نقش پیش‌بینی‌کننده سواد اطلاعاتی در ارتقاء خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان غربی را بررسی نماید. همچنین وضعیت و رابطه سه متغیر سواد اطلاعاتی، خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای کتابداران کتابخانه‌های عمومی نیز بررسی می‌شود.

پرسش پژوهش

میانگین سواد اطلاعاتی، خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان غربی چقدر است؟

فرضیه‌های پژوهش

(۱) بین سواد اطلاعاتی و خلاقیت کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان غربی رابطه معناداری وجود دارد.

(۲) بین سواد اطلاعاتی و وابستگی حرفه‌ای کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان غربی رابطه معناداری وجود دارد.

(۳) بین خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان غربی رابطه معناداری وجود دارد.

(۴) هر یک از ابعاد سواد اطلاعاتی (تشخیص نیازهای اطلاعاتی، مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات و استفاده مؤثر از اطلاعات) نقش پیش‌بینی کننده در میزان خلاقیت کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان غربی ایفا می‌کنند.

(۵) هر یک از ابعاد سواد اطلاعاتی (تشخیص نیازهای اطلاعاتی، مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات و استفاده مؤثر از اطلاعات) نقش پیش‌بینی کننده را در میزان وابستگی حرفه‌ای کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان غربی ایفا می‌کنند.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۴ |

دوره ۱، شماره ۲

پیاپی ۲

۱۴۰۱

۱. پیشینه پژوهش

پژوهشی که تأثیر سواد اطلاعاتی را بر خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای مطالعه نماید یافت نشد، لذا در این قسمت تعدادی از پژوهش‌های تجربی انجام‌شده مرتبط با متغیرهای موردبررسی پژوهش حاضر یعنی سواد اطلاعاتی، خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای کتابداران ارائه می‌شود.

وزیری (۱۳۸۵) در بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه شیراز به روش پیمایشی نشان داد که کتابداران بهترین افراد برای آموزش سواد اطلاعاتی هستند. همچنین کتابداران با مدرک تحصیلی کتابداری از نظر سواد اطلاعاتی، مهارت‌های تجزیه و تحلیل اطلاعات و آشنایی با ابزارهای جستجو وضع بهتری نسبت به سایر کتابداران داشتند. پورنقی (۱۳۸۶) در مطالعه پیمایشی بررسی تطبیقی میزان سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی شهر تهران به این نتیجه رسید که سطح سواد اطلاعاتی کتابداران در حد متوسط است و در حد مطلوبی نیست. تفرشی و انگورج تقوی (۱۳۸۷) در بررسی میزان سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران نشان دادند که سطح سواد اطلاعاتی کتابداران در حد متوسط بوده و در حد مطلوبی نیست. پژوهش اباذری و پورنقی (۱۳۸۷) در بررسی سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه علوم پزشکی ایران، علوم پزشکی شهید بهشتی، تربیت مدرس، تهران، و شهید بهشتی نشان داد که سطح سواد اطلاعاتی این کتابداران در حد متوسط بود و در حد مطلوب قرار نداشت.

رضوان، کوکبی و بیگدلی (۱۳۸۸) در بررسی میزان سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان خوزستان به این نتیجه رسیدند که سواد اطلاعاتی کتابداران در وضعیت مطلوبی نیست. در این پژوهش مهارت کم کتابداران در استفاده از منابع الکترونیکی و اینترنت نیز گزارش شده است. یافته‌های برجیان‌بروجنی و خسروی (۱۳۹۰) در بررسی مهارت سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه ملی حاکی از آن است که مهارت سواد کتابداران در تمامی استانداردها (به‌جز استاندارد ۴) در حد مطلوب است. صفوی و محبوب (۱۳۹۱) به سنجش اثر سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی بر شاخص‌های عملکرد در کتابخانه‌های عمومی شهر تهران پرداختند. بر اساس یافته‌ها سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران بالاتر از سطح متوسط بود. عبدالمی و جوکار (۱۳۹۳) در پژوهشی به مطالعه سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان فارس پرداختند. با توجه به یافته‌ها سواد اطلاعاتی کتابداران در سطح متوسطی قرار داشت. محمدی (۱۳۹۳) در بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و تعهد شغلی کارکنان کتابخانه‌های عمومی استان‌های کرمانشاه و خراسان جنوبی نشان داد که بین سواد اطلاعاتی و وابستگی شغلی (از ابعاد تعهد شغلی) رابطه معناداری وجود دارد. بروس^۱ (۲۰۰۰) در پژوهشی با در نظر گرفتن کتابداران به‌عنوان عواملی برای سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی به این نتیجه رسید که اکثریت کتابداران معتقدند عنصر کلیدی سواد اطلاعاتی، توانایی دسترس‌پذیر نمودن اطلاعات است. همچنین پژوهش زوکی^۲ (۲۰۰۵) باهدف آموزش سواد اطلاعاتی توسط کتابداران دانشکده‌های دولتی در امریکا در دانشگاه ایلینوی جنوبی^۳ حاکی از آن بود که کتابداران با تحصیلات عالی باید با معیارهای سواد اطلاعاتی بیشتر آشنا شوند و آن‌ها را به دانشجویان آموزش دهند. لی و هانگ^۴ (۲۰۱۰) در بررسی سواد اطلاعاتی و عملکرد کارکنان در محیط کار نشان دادند که سواد اطلاعاتی افراد پیش‌بینی‌کننده عملکرد شغلی آنان است. به‌علاوه کشاورز (۲۰۲۱) در بررسی تأثیر شایستگی‌های سواد اطلاعاتی کتابداران شاغل در کتابخانه‌های مرکزی سه دانشگاه برتر پزشکی و سه دانشگاه برتر غیرپزشکی ایران بر قابلیت‌های کارآفرینی (خودمختاری، منع کنترل، نیاز به موفقیت، خلاقیت و ریسک‌پذیری) با استفاده از تحلیل مسیر نشان داد که سواد اطلاعاتی تأثیر مثبت و معناداری بر خلاقیت (ازجمله قابلیت‌های کارآفرینی) دارد. یافته‌ها همچنین نشان داد که اثرپذیری خلاقیت از سواد اطلاعاتی در مقایسه با سایر ابعاد کارآفرینی کمتر است؛ لذا پیشنهاد انجام تحقیقات بیشتری در مورد خلاقیت به‌عنوان عامل تحت تأثیر سواد اطلاعاتی ارائه شد.

کریمی، تفرشی و سپهر (۱۳۹۰) در مطالعه عوامل مؤثر در خلاقیت و نوآوری کتابداران دانشگاهی اصفهان نشان دادند که از نظر کتابداران، کلیه عوامل فردی و سازمانی بیش‌ازحد متوسط در خلاقیت و نوآوری آنان مؤثر هستند. دارابی‌ارخلو، رسولی آزاد و بیگدلی (۱۳۹۱) در بررسی میزان

1. Bruce
2. Zuke
3. Southern Illinois University
4. Li & Hung

برخورداری کتابداران کتابخانه‌های عمومی از شرایط زمینه‌ای لازم برای بروز خلاقیت نشان دادند که خلاقیت در کتابداران کتابخانه‌های عمومی موردبررسی بالاتر از حد متوسط است. طلائی‌برآبادی (۱۳۹۳) در بررسی میزان خلاقیت کتابداران دانشگاه فردوسی مشهد نشان داد که کتابداران از نظر میزان خلاقیت در حد متوسط قرار دارند. بیرانود و سهیلی (۱۳۹۴) باهدف آشنایی با میزان برخورداری کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان فارس از شرایط زمینه‌ای لازم برای بروز خلاقیت به این نتیجه رسیدند که شرایط لازم برای بروز خلاقیت کتابداران در سطحی بیش از حد متوسط قرار دارد.

پینار و پوشاف^۱ (۱۹۹۶) در بررسی رابطه میان خلاقیت و نوآوری با جوسازمانی در کتابخانه‌های دانشگاهی آفریقای جنوبی نشان داد که جوسازمانی حاکم بر کتابخانه‌ها، حمایتگر خلاقیت نیست. همچنین والتون^۲ (۲۰۰۸) در مطالعه ارتباط خلاقیت در مدیریت استراتژیک کتابخانه‌ها نشان داد که در دنیای در حال تغییر دائمی، خلاقیت منجر به اطلاع از خدمات جدید می‌شود. کهزادی‌طه‌نه، فامیل‌روحانی و سهیلی^۳ (۲۰۱۴) در مطالعه میزان تمایل کتابداران به عرضه و اشتراک دیدگاه‌های خلاق در کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان کرمانشاه نشان دادند که زمینه‌ی لازم برای بروز خلاقیت کتابداران بیش از حد متوسط بود، با ایجاد شرایط لازم، کتابداران می‌توانند حد خلاقیت بیشتری داشته باشند. کیمری^۴ (۲۰۲۲) گزارشی از فعالیت‌های ۱۳۰ کتابدار آموزشگاهی در استفاده از روش‌های خلاقانه برای دسترس‌پذیر نمودن منابع برای دانش‌آموزان ۱۵۹ مدرسه در دوره پاندمی کرونا در شهر نشویل^۵ آمریکا ارائه نمود. کتابداران مدارس با خلاقیت خود با محیط آموزشی جدید (مجازی) سازگار شدند. ازجمله اقدامات انجام‌شده این بود که تمامی دانش‌آموزان و معلمان عضو کتابخانه عمومی نشویل شدند و از میلیون‌ها منبع موجود در این کتابخانه استفاده کردند؛ همچنین ارسال کتاب به صورت بسته به کاربران و ارائه خدمات از طریق فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی از دیگر اقدامات بود. وی معتقد است کتابداران خلاق برای ارائه خدمات بهتر، خارج از چارچوب و محدودیت‌های موجود فکر می‌کنند.

مطالعه و پژوهش در خصوص کتابداران به دلیل نقش مهم آن‌ها در گردآوری، سازمان‌دهی، اشاعه و دسترس‌پذیر نمودن اطلاعات یکی از حوزه‌های مطالعاتی علوم اطلاعات است. مرور و جمع‌بندی پیشینه‌های پژوهش حاکی از آن است که مطالعات کمی انجام‌شده در خصوص سواد اطلاعاتی کتابداران در کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی بیشتر موردتوجه پژوهشگران بوده است؛ سواد اطلاعاتی کتابداران غالباً در حد متوسط بود و با سطح مطلوب فاصله داشت. پژوهش‌های سواد اطلاعاتی مرور شده در این پژوهش از دهه ۱۳۸۰ شروع شده است و همچنان ادامه دارد. همچنین پژوهش‌های مرور شده در خصوص خلاقیت و وابستگی شغلی کتابداران از دهه ۱۳۹۰ شروع و به

1. Pienaar, & Boshoff

2. Walton

3. Kohzadi Tahne, Familrohani and Soheili

4. Kimery

5. Nashville

روش‌های کمی انجام شده است. به عبارت دیگر استفاده از ابزار و پرسشنامه حوزه‌های مشابه دیگر برای مطالعه جنبه‌های مختلف در رشته رواج یافته است. در مرور پیشینه مشاهده شد که اگرچه تعدادی از مطالعات به بررسی سواد اطلاعاتی، خلاقیت و وابستگی شغلی کتابداران به صورت منفرد یا در ارتباط با متغیرهای دیگر پرداخته‌اند؛ اما سه موضوع سواد اطلاعاتی و خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای کتابداران در یک پژوهش مستقل مورد بررسی قرار نگرفته است. با توجه به اینکه سواد اطلاعاتی یکی از صلاحیت‌های بسیار مهم کتابداران است که می‌تواند در ارتباط با خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای مورد بررسی قرار گیرد.

۲. روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی است و به روش پیمایشی انجام شده است. مطالعه حاضر از این منظر که در بخشی به بررسی همبستگی بین متغیرها می‌پردازد، می‌توان آن را از نوع همبستگی نیز محسوب کرد. جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه کتابداران کتابخانه‌های عمومی وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان غربی به تعداد ۱۴۸ نفر بود که به صورت رسمی یا پیمانی و قراردادی در زمان انجام پژوهش (سال ۹۸) مشغول خدمت بودند. روش نمونه‌گیری به صورت سرشماری بود که تعداد ۱۲۱ پرسشنامه تکمیل شده عودت داده شد.

ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه بود. این پرسشنامه از چهار بخش مجزا تشکیل گردیده که بخش اول اطلاعات جمعیت شناختی پاسخگویان بود؛ بخش دوم مربوط به پرسش‌هایی بود، که بر اساس مؤلفه‌های سنجش سواد اطلاعاتی کارکنان سازمان‌های دولتی طراحی شده است (نیک‌پور، منظری توکلی و رجائی‌نژاد، ۱۳۹۱)، بخش سوم مربوط به سؤالات خلاقیت بود که بر اساس پرسشنامه استاندارد خلاقیت کارکنان گانسن و ویتز^۱ (۱۹۹۶) است و بخش چهارم مربوط به پرسش‌هایی است، که از خرده مقیاس وابستگی حرفه‌ای از پرسشنامه تعهد شغلی بلا^۲ (۱۹۸۵) استفاده شد. تمام گویه‌های این پرسشنامه از نوع پاسخ بسته بود و با استفاده از طیف پنج ارزشی لیکرت از شماره یک به معنای ارزشی کاملاً مخالفم تا شماره پنج به معنای ارزشی کاملاً موافقم ارائه شد.

جدول ۱. پرسشنامه‌های مورد استفاده

پرسشنامه	ابعاد	تعداد گویه‌ها
سواد اطلاعاتی	تشخیص نیازهای اطلاعاتی	۹
	مکان‌یابی اطلاعات	۸
	ارزیابی اطلاعات	۱۱
	استفاده مؤثر از اطلاعات	۷
خلاقیت	یک خرده مقیاس	۳
وابستگی حرفه‌ای	یک خرده مقیاس	۸
مجموع		۴۶

1. Ganesan & Weitz
2. Blau

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۷

بررسی نقش

پیش‌بینی‌کننده سواد

اطلاعاتی در ارتقا

خلاقیت ...

با توجه به اینکه روایی ابزارهای مورد استفاده به دلیل استاندارد بودن مورد تایید گرفته بود، در این مطالعه نیز از نظر صوری مورد تایید متخصصان قرار گرفت. همچنین پایایی پرسشنامه‌های سواد اطلاعاتی و خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای در این پژوهش مجدداً با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد و مقادیر ۰/۹۴ برای سواد اطلاعاتی، ۰/۷۱ برای خلاقیت و ۰/۸۵ برای وابستگی حرفه‌ای به دست آمد. ضرایب آلفای کرونباخ بالای ۰/۷ نشان می‌دهد که پایایی ابزارهای اندازه‌گیری پژوهش در سطح مطلوبی است (گلیم و گلیم، ۲۰۰۳).

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (درصد، فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (پیرسون و رگرسیون چندمتغیره) استفاده شد. اندازه تأثیر آزمون پیرسون بر اساس نظر کوهن^۲ (۱۹۸۸، ۴، ۲۶-۲۵) ارزیابی شد؛ بر این اساس ضریب همبستگی بین ۰/۱ تا ۰/۳ (کوچک)، ۰/۳ تا ۰/۵ (متوسط) و ۰/۵ تا ۱ (بزرگ) در نظر گرفته می‌شود. همچنین به منظور ارزیابی توزیع نرمال داده‌ها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد. تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار اسپاس انجام شد.

۳. یافته‌ها

در این بخش ابتدا اطلاعات جمعیت شناختی پاسخگویان و سپس یافته‌های مربوط به پرسش و فرضیه‌های پژوهش با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی ارائه می‌شود. جدول ۲ اطلاعات جمعیت شناختی پاسخگویان را نشان می‌دهد. درصد پاسخگویان مرد (۵۲/۹) بیشتر از پاسخگویان زن بود. درصد بالایی از پاسخگویان (۷۲/۷) در رشته علم اطلاعات تحصیل کرده بودند. مدرک تحصیلی بیش از نیمی از پاسخگویان (۶۱/۲) لیسانس و ۲۸/۹ درصد فوق لیسانس بود.

جدول ۲. میانگین و انحراف استاندارد سواد اطلاعاتی

متغیر		فراوانی	در صد
جنسیت	زن	۵۷	۴۷/۱
	مرد	۶۴	۵۲/۹
رشته تحصیلی	علم اطلاعات و دانش‌شناسی	۸۸	۷۲/۷
	سایر رشته‌ها	۳۳	۲۷/۳
مدرک تحصیلی	فوق دیپلم	۱۲	۹/۹
	لیسانس	۷۴	۶۱/۲
	فوق لیسانس	۳۵	۲۸/۹

پاسخ پرسش پژوهش: میزان سواد اطلاعاتی، خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای کتابداران میانگین سواد اطلاعاتی ۴/۲۶، خلاقیت ۴/۱۲ و وابستگی حرفه‌ای ۳/۴۸ است. در هر سه متغیر، میانگین به دست آمده از میانگین فرضی سه بالاتر است. همچنین انحراف معیار سواد اطلاعاتی

۰/۴۰، خلاقیت ۰/۴۹ و وابستگی حرفه‌ای ۰/۴۷ است (جدول ۳). لازم به ذکر است که میانگین و انحراف معیار ابعاد سواد اطلاعاتی تشخیص نیاز اطلاعاتی (۴/۲۱ و ۰/۴۳)، مکان‌یابی اطلاعاتی (۴/۱۴ و ۰/۵۵)، ارزیابی اطلاعات (۴/۲۶ و ۰/۴۸) و استفاده مؤثر از اطلاعات (۴/۴۴ و ۰/۴۸) است. بعلاوه به‌منظور ارزیابی نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد. در هر سه متغیر، سطح معنی‌داری بیش از ۰/۵ است که فرض عدم نرمال بودن توزیع داده‌ها رد می‌شود. بنابراین داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار هستند و می‌توان از آمار پارامتریک در بخش‌های بعدی پژوهش استفاده کرد (جدول ۳).

جدول ۳. میانگین و انحراف استاندارد سواد اطلاعاتی

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	کولموگروف اسمیرنوف
سواد اطلاعاتی	۱۲۱	۴/۲۶	۰/۴۰	۰/۴۳
خلاقیت	۱۲۱	۴/۱۲	۰/۴۹	۰/۳۴
وابستگی حرفه‌ای	۱۲۱	۳/۴۸	۰/۴۷	۰/۰۶

پاسخ فرضیه اول، دوم و سوم پژوهش: بین سواد اطلاعاتی، خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای کتابداران رابطه معنی‌دار وجود دارد.

برای اطلاع از وجود هرگونه رابطه معنادار بین سواد اطلاعاتی، خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای کتابداران، از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد (جدول ۴). با توجه به نتایج حاصل از آزمون پیرسون ($r=0/351$, $p<0/000$) بین سواد اطلاعاتی و خلاقیت کتابداران، با اطمینان ۰/۹۵ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. با توجه به مقدار آماره پیرسون ($0/351$)، اندازه تأثیر این دو متغیر در سطح متوسط ارزیابی می‌شود. همچنین با توجه به نتایج حاصل از آزمون پیرسون ($p<0/003$) بین سواد اطلاعاتی و وابستگی حرفه‌ای، با اطمینان ۰/۹۵ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. با توجه به مقدار آماره پیرسون ($0/276$)، اندازه تأثیر این دو متغیر در سطح کوچک ارزیابی می‌شود. با توجه به نتایج حاصل از آزمون پیرسون ($r=0/240$, $p<0/009$) بین خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای کتابداران با اطمینان ۰/۹۵ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. با توجه به مقدار آماره پیرسون ($0/240$) اندازه تأثیر این دو متغیر در سطح کوچک ارزیابی می‌شود.

جدول ۴. نتایج تحلیل همبستگی پیرسون بین سواد اطلاعاتی، خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای

متغیرها	آماره پیرسون	سطح معنی‌داری
خلاقیت و سواد اطلاعاتی	$0/351^{**}$	$0/000$
وابستگی حرفه‌ای و سواد اطلاعاتی	$0/276^{**}$	$0/003$
خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای	$0/240^{**}$	$0/009$

$^{**}p<0.01$

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۹

بررسی نقش

پیش‌بینی‌کننده سواد

اطلاعاتی در ارتقا

خلاقیت ...

فرضیه چهارم: هر یک از ابعاد سواد اطلاعاتی (تشخیص نیازهای اطلاعاتی، مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات و استفاده مؤثر از اطلاعات) نقش پیش‌بین در میزان خلاقیت کتابداران ایفا می‌کنند.

به‌منظور بررسی نقش ابعاد سواد اطلاعاتی در پیش‌بینی خلاقیت کتابداران از آزمون رگرسیون استفاده شد. خروجی‌های این آزمون در قالب جدول ۵، همبستگی پیرسون و جدول ۶، خلاصه مدل، تحلیل واریانس و ضرایب تأثیر ارائه می‌شود.

با توجه به نتایج حاصل از آزمون پیرسون (جدول ۵) بین خلاقیت کتابداران و تمام مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی رابطه مثبت و معناداری در سطح آلفای ۰/۰۵ وجود دارد. از بین مؤلفه‌های استفاده‌شده در پژوهش، تشخیص نیازهای اطلاعاتی بیشترین رابطه معنادار را با خلاقیت کتابداران دارد. بعد از آن استفاده مؤثر از اطلاعات، ارزیابی اطلاعات و مکان‌یابی اطلاعات به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند. بنابراین با اطمینان ۰/۹۵ می‌توان گفت بین مؤلفه‌هایی سواد اطلاعاتی (تشخیص نیاز اطلاعاتی، توانایی ارزیابی و استفاده مؤثر از اطلاعات و مکان‌یابی اطلاعات) و خلاقیت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

جدول ۵. نتایج تحلیل همبستگی پیرسون بین ابعاد سواد اطلاعاتی و خلاقیت

خلاقیت		متغیرها
سطح معنی‌داری	آماره پیرسون	
۰/۰۰۱	۰/۳۹۹**	تشخیص نیازهای اطلاعاتی
۰/۰۲۳	۰/۲۰۸**	مکان‌یابی اطلاعات
۰/۰۰۴	۰/۲۶۵**	ارزیابی اطلاعات
۰/۰۰۱	۰/۳۱۹**	استفاده مؤثر از اطلاعات

**p<0.01

با توجه به نتایج حاصل از آزمون همبستگی بین ابعاد سواد اطلاعاتی و خلاقیت کتابداران و وجود رابطه بین آنها، جهت پیش‌بینی تأثیر ابعاد سواد اطلاعاتی بر خلاقیت کارکنان، از آزمون رگرسیون چندگانه به روش Enter استفاده شد. نتایج حاصل از این آزمون در جدول ۶ ارائه شده است. ضریب تعیین نشان می‌دهد چند درصد از تغییرات در متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و توسط این مدل رگرسیون تبیین شده است. در اینجا با استفاده از ضریب تعیین تعدیل شده می‌توان گفت ۱۸/۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل تبیین شده است.

مقدار آماره‌ی آزمون معنی‌داری مدل (تحلیل واریانس) برابر با ۷/۳۴ است و با توجه به اینکه سطح معناداری آزمون برابر ۰/۰۰۰ بوده و کمتر از ۰/۰۵ است، لذا فرض صفر با اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود یعنی مدل موجود با اطمینان ۹۵ درصد معنی‌دار است. از میان ابعاد سواد اطلاعاتی، می‌توان

با بعد اول (تشخیص نیازهای اطلاعاتی با ضریب بتای ۰/۴۵) و بعد چهارم (استفاده مؤثر از اطلاعات با ضریب بتای ۰/۱۷) خلایقیت کتابداران کتابخانه عمومی استان آذربایجان غربی را پیش‌بینی کرد.

جدول ۶. خلاصه مدل رگرسیون، تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری رگرسیون ابعاد سواد اطلاعاتی بر خلایقیت

مدل	R	R ²	F	Sig
۱	۰/۴۶	۰/۱۸۴	۷/۳۴	۰/۰۰۰
متغیر/شاخص	B	Beta	t	Sig
مقدار ثابت	۵/۳۷۳	-	۳/۶۰۸	۰/۰۰۰
تشخیص نیازهای اطلاعاتی	۱/۶۱۳	۰/۴۵۰	۳/۸۸۱	۰/۰۰۰
استفاده مؤثر از اطلاعات	۰/۵۳۸	۰/۱۷۰	۱/۴۲۱	۰/۰۴۸

فرضیه پنجم: هر یک از ابعاد سواد اطلاعاتی (تشخیص نیازهای اطلاعاتی، مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات و استفاده مؤثر از اطلاعات) نقش پیش‌بینی کننده را در میزان وابستگی حرفه‌ای کتابداران ایفا می‌کنند.

به‌منظور بررسی نقش ابعاد سواد اطلاعاتی در پیش‌بینی وابستگی حرفه‌ای کتابداران از آزمون رگرسیون استفاده شد. خروجی‌های این آزمون در قالب جدول ۷، همبستگی پیرسون و جدول ۸، خلاصه مدل، تحلیل واریانس و ضرایب تأثیر ارائه می‌شود.

با توجه به نتایج حاصل از آزمون بین وابستگی حرفه‌ای و تمام مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی به‌جز استفاده مؤثر از اطلاعات رابطه مثبت و معناداری در سطح آلفای ۰/۰۵ وجود دارد. از بین مؤلفه‌های استفاده‌شده در پژوهش، تشخیص نیاز اطلاعاتی بیشترین رابطه معنادار را با وابستگی حرفه‌ای نمونه مورد مطالعه داشت و بعد از آن مکان‌یابی اطلاعات و ارزیابی اطلاعات به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند. بنابراین با اطمینان ۰/۹۵ می‌توان گفت بین سه مؤلفه‌ی سواد اطلاعاتی (تشخیص نیاز اطلاعاتی، توانایی ارزیابی و مکان‌یابی اطلاعات) و وابستگی حرفه‌ای رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (جدول ۸).

جدول ۸. نتایج تحلیل همبستگی پیرسون بین ابعاد سواد اطلاعاتی و وابستگی حرفه‌ای

وابستگی حرفه‌ای		متغیرها
P	R	تشخیص نیاز اطلاعاتی
۰/۰۰۱	۰/۳۴۱**	
۰/۰۱۰	۰/۲۳۹**	مکان‌یابی اطلاعات
۰/۰۳۱	۰/۲۰۲**	ارزیابی اطلاعات
۰/۰۸۸	۰/۱۶۰	استفاده مؤثر از اطلاعات

**p<0.01

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۱

بررسی نقش
پیش‌بینی کننده سواد
اطلاعاتی در ارتقا
خلایقیت ...

با توجه به نتایج حاصل از آزمون همبستگی بین ابعاد سواد اطلاعاتی و وابستگی حرفه‌ای و وجود رابطه بین آن‌ها، جهت پیش‌بینی تأثیر ابعاد سواد اطلاعاتی بر وابستگی حرفه‌ای کتابداران از آزمون رگرسیون استفاده شد. نتایج حاصل از این آزمون در جدول ۹ ارائه شده است. ضریب تعیین نشان می‌دهد چند درصد از تغییرات در متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و توسط این مدل رگرسیون تبیین شده است. در اینجا با استفاده از ضریب تعیین تعدیل شده می‌توان گفت ۱۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل تبیین شده است.

مقدار آماره‌ی آزمون معنی‌داری مدل (آماره تحلیل واریانس) برابر با ۳/۹۸۲ است. با توجه به اینکه سطح معناداری آزمون کمتر از ۰/۰۵ است؛ فرض صفر رد می‌شود و مدل با اطمینان ۹۵ درصد معنی‌دار است. یعنی حداقل یکی از ابعاد سواد اطلاعاتی (تشخیص نیاز اطلاعاتی)، وابستگی حرفه‌ای کتابداران را پیش‌بینی می‌کند. در اینجا متغیرهای مستقل، ابعاد سواد اطلاعاتی (تشخیص نیازهای اطلاعاتی، مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات و استفاده مؤثر از اطلاعات) و متغیر وابسته وابستگی حرفه‌ای کتابداران هستند. از بین ابعاد سواد اطلاعاتی فقط بعد تشخیص نیازهای اطلاعاتی با ضریب بتا (۰/۳۵) قدرت پیش‌بینی کننده مثبت و از نظر آماری در سطح آلفای ۰/۰۵ معنادار داشت.

جدول ۹. خلاصه مدل رگرسیون، تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری رگرسیون ابعاد سواد اطلاعاتی بر وابستگی حرفه‌ای

مدل	R	R ²	F	Sig
۱	۰/۳۶	۰/۱۳	۳/۹۸	۰/۰۰۱
متغیر/شاخص	B	Beta	t	Sig
مقدار ثابت	۱۳/۶۳	-	۳/۳۲	۰/۰۰۱
تشخیص نیازهای اطلاعاتی	۳/۳۱	۰/۳۵	۲/۸۵	۰/۰۰۵

۴. بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش بررسی سواد اطلاعاتی، خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان غربی بود. در این بخش یافته‌های اصلی پژوهش حاضر با یافته‌های مطالعات پیشین مقایسه و تحلیل‌های لازم انجام می‌گیرد.

با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که سواد اطلاعاتی کتابداران در حد مطلوبی است. بررسی بیشتر نشان داد که از بین ابعاد سواد اطلاعاتی، بعد استفاده مؤثر از اطلاعات، نسبت به سایر ابعاد سواد اطلاعاتی، میانگین بالاتری داشت و کتابداران در استفاده مؤثر از اطلاعات از وضعیت مطلوب‌تری برخوردارند. نتایج این پژوهش با یافته‌های صفوی و محبوب (۱۳۹۱) که به سنجش اثر سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی بر شاخص‌های عملکرد، کتابخانه‌های عمومی شهر تهران پرداخت همسو بود. همچنین با نتایج پژوهش جوکار و عفیفیان (۱۳۹۲) که سواد اطلاعاتی کتابداران فارس را بررسی کردند تا حدودی همسو بود. امروزه بهره‌مندی از

مهارت‌های سواد اطلاعاتی در جهت بهره‌وری سازمانی در هر سازمانی یک امر ضروری شناخته شده است. بی‌شک مهارت‌های سواد اطلاعاتی عامل مهمی در موفقیت کتابداران کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان سازمانی اطلاعات‌مدار است.

از یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که خلاقیت کتابداران دارای وضعیت خوبی است. نتیجه این پژوهش با پژوهش دارابی‌اخلو، رسولی‌آزاد و بیگدلی (۱۳۹۱)، بیرانوند و سهیلی (۱۳۹۴) و کهزادی‌طهنه، فامیل‌روحانی و سهیلی (۲۰۱۴) در همسو است. آن‌ها در پژوهش‌های خود بیان می‌کنند که خلاقیت در کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان کهگیلویه و بویراحمد و کرمانشاه، بالاتر از حد متوسط بوده است. یافته‌های پژوهش حاضر همچنین با پژوهش طلایی‌برآبادی (۱۳۹۳) که بررسی سنجش خلاقیت کتابداران دانشگاه پرداخته و خلاقیت آنان را در متوسط گزارش کرده است تا حدودی همسو است.

همچنین نتایج به‌دست‌آمده از یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که وابستگی حرفه‌ای کتابداران در وضعیت نسبتاً خوبی قرار دارد. وابستگی و علاقه می‌تواند شاخص مناسبی برای نشان دادن میزان تأثیر و اثربخشی سازمان باشد. به‌کارگیری و حفظ کارکنان دارای وابستگی حرفه‌ای و متخصص باید مورد توجه سازمان قرار گیرد؛ زیرا کارکنان که متخصص و علاقه‌مند به حرفه خود، معمولاً اهداف سازمان را بهتر و فراتر از وظایف خود انجام می‌دهند؛ رفتار، گفتار و منش عادلانه مدیران و شیوه‌های توزیع منابع و پاداش‌های سازمان، می‌تواند در پابندی و تعهد کارکنان به اهداف سازمان مؤثر باشد (محمدی و همکاران، ۱۳۹۳، نقل شده از گرینبرگ، ۲۰۰۴).

بررسی ضریب همبستگی نشان داد که سواد اطلاعاتی رابطه مثبتی با خلاقیت دارد. نتایج حاصل از آزمون این فرضیه را این گونه می‌توان تفسیر کرد، هر چه مجموعه مهارت‌های سواد اطلاعاتی کتابداران بالاتر باشد زمینه بروز خلاقیت در آن‌ها افزایش می‌یابد. پژوهش حاضر در این خصوص به نتایج مشابهی با پژوهش رادمنش، جمشیدیان و رجائی‌پور (۱۳۹۳) با عنوان بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و میزان خلاقیت دبیران رسید. همچنین در این زمینه نتایج پژوهش حاضر با نتایج مطالعه میرزا صفی، رجائی‌پور و جمشیدیان (۱۳۸۸) که به بررسی رابطه بین مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی را با قابلیت‌های کارآفرینی پرداخته است، همسو است.

در تبیین این فرضیه با توجه به اینکه سواد اطلاعاتی مجموعه مهارت‌هایی است که فرد را قادر می‌سازد نیاز اطلاعاتی خود را تشخیص دهد؛ نیز با شناسایی منابع اطلاعاتی موجود به تدوین روش جستجو در این منابع پرداخته و پس از انجام جستجو، اطلاعات به‌دست‌آمده را ارزیابی نماید و به‌منظور تولید جدید بر اساس دانش قبلی خود اقدام نماید. با توجه به اینکه خلاقیت، قدرت و توانایی ایجاد و خلق مفاهیم جدید یا به‌کارگیری آن در شکل جدید از طریق مهارت‌های ذهنی است. لذا می‌توان گفت که خلاق بودن و نوآوری کردن مستلزم، شناخت فرصت‌ها و مهارت‌های موردنیاز برای استفاده از این فرصت‌ها است و این شناخت و آگاهی از طریق کسب اطلاعات است.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۳ |

بررسی نقش

پیش‌بینی‌کننده سواد

اطلاعاتی در ارتقا

خلاقیت ...

بررسی ضریب همبستگی نشان داد که بین سواد اطلاعاتی و وابستگی حرفه‌ای رابطه مثبتی وجود دارد. نتایج حاصل از آزمون این فرضیه را این گونه می‌توان تفسیر کرد، هر چه مجموعه مهارت‌های وابستگی حرفه‌ای کتابداران بالاتر باشد، بهتر می‌توانند به تشخیص نیاز اطلاعات و مکان‌یابی و ارزیابی و استفاده مؤثر از اطلاعات بپردازند. نتایج پژوهش حاضر در این خصوص با یافته‌های محمدی (۱۳۹۳) همسو است. وی در بررسی سواد اطلاعاتی و تعهد شغلی نشان داد که بین سواد اطلاعاتی و ابعاد تعهد شغلی (وابستگی حرفه‌ای) رابطه معناداری وجود دارد. در تبیین این فرضیه باید گفت امروزه اگر سازمانی در صد تغییر، تحول و پیشرفت است، کارکنان سازمان که تعامل گسترده‌ای را با کاربران دارند باید متحول شوند، تغییر کنند و پیشرفت نمایند. همچنین دانش، اطلاعات، شناخت، نگرش، مهارت‌ها و روش‌های کار آن‌ها باید تغییر کند که لازمه این کار وابستگی نسبت به حرفه یا شغل است. بنابراین سازمان به منظور بهبود و پیشرفت امور شغلی باید سعی نماید تا وابستگی حرفه‌ای کارکنان سازمان افزایش یابد. درواقع، شرط اثربخشی و کارایی کارکنان آن است که در کار خود ضمن کسب تخصص حرفه‌ای، به حرفه خود علاقه‌مند باشند (قربانی، نفری و رضائی، ۱۳۹۱). با توجه به نتایج و همچنین مقایسه میانگین‌ها، وجود این رابطه را این گونه می‌توان تفسیر کرد که در این کتابخانه‌ها کتابداران به حرفه خود علاقه داشتند و این می‌تواند نشان از تصمیم‌گیری درست در انتخاب این شغل به عنوان شغلی ایده‌آل دارد و خود را جزئی از سازمان می‌دانند. مجموعه این عوامل باعث می‌شود که کتابداران با انگیزه بیشتری مهارت‌های سواد اطلاعاتی مربوط به شغل خود را یاد گرفته و در جهت رضایت کاربران و پیشبرد اهداف سازمان تلاش کنند.

نتایج تحلیل همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به این معنی که در صورت وجود خلاقیت در بین کتابداران، وابستگی آن‌ها نسبت به کار و در نهایت نسبت به کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان غربی افزایش پیدا خواهد کرد. نیروی انسانی، مهم‌ترین و ارزشمندترین سرمایه هر سازمانی است و توجه نمودن به این سرمایه گران‌بها بر روند شکست یا کامیابی سازمان تأثیر مستقیم دارد. لذا تلاش برای توسعه تعهد و وابستگی در کارکنان یکی از الزامات سازمان‌ها است که باید به مدیران آن توجه داشته باشند. افراد با تعهد بالا به ارزش‌ها و اهداف سازمان پایبندترند و فعالانه‌تر در سازمان نقش‌آفرینی خواهند کرد و کمتر به ترک سازمان و یافتن فرصت‌های شغلی جدید اقدام می‌کنند.

نتایج حاصل از آزمون آماری رگرسیون نشان داد که در یک تأثیر هم‌زمان متغیرهای تشخیص نیازهای اطلاعاتی و استفاده مؤثر از اطلاعات، در میان چهار بعد سواد اطلاعاتی اثر بیشتری بر خلاقیت کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان غربی دارند. این در حالی است که دو بعد دیگر یعنی مکان‌یابی اطلاعاتی و ارزیابی اطلاعات نقش تبیین‌کننده و پیش‌بینی‌کننده‌ی خود را از دست می‌دهند. این نتایج را می‌توان با نتایج حاصل از پژوهش رجب‌زاده و اسمعیل‌پور (۱۳۹۵) که به بررسی ارتباط بین سواد اطلاعاتی و خلاقیت سازمانی پرداخته‌اند همسو دانست، زیرا

آن‌ها نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که ابعاد سواد اطلاعاتی نقش پیش‌بینی‌کننده در خلاقیت کارکنان دارند. در این زمینه مطالعه تکمیلی دیگر روی یافته‌ها انجام شد و میانگین مؤلفه‌های فرعی هر یک از مؤلفه‌های اصلی سواد اطلاعاتی محاسبه شد. یافته‌ها نشان داد تمام میانگین‌ها بالاتر از سه در طیف پنج‌ارزشی لیکرت هستند. با توجه به نتایج و همچنین مقایسه میانگین‌ها، این رابطه را می‌توان این‌گونه تفسیر کرد که توانایی کارکنان در تشخیص نیازهای اطلاعاتی، آشنایی، بررسی و سازمان‌دهی منابع اطلاعاتی به‌عنوان عامل مهمی در موفقیت آن‌ها و پیشرفت اهداف سازمان است و از طرف دیگر می‌تواند بر خلاقیت آنان تأثیر بگذارد و به تبع آن خلاقیت کارکنان منجر به تحقق اهداف سازمانی گردد. علیرغم اینکه میانگین گویه‌های مربوط به مؤلفه ارزیابی اطلاعات و مکان‌یابی اطلاعات بیشتر از سه در طیف پنج‌ارزشی لیکرت هستند؛ این ابعاد (ارزیابی اطلاعات و مکان‌یابی اطلاعات) بر خلاقیت نقش تبیین‌کننده‌ی خود را از دست می‌دهند. به نظر می‌رسد این ابعاد، عوامل بسیار مهمی هستند که باید آموزش آن مورد توجه قرار گیرد؛ تقویت این ابعاد می‌تواند بر خلاقیت کارکنان اثر بگذارد. پژوهش حاضر با مطالعه رئیس، بهرامی و یوسفی (۲۰۱۳)، که در بخشی از پژوهش خود به وجود رابطه بین سواد اطلاعاتی و خلاقیت پرداخته‌اند، همچنین با پژوهش رادمنش، جمشیدیان و رجائی‌پور (۱۳۹۳)، که به بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و خلاقیت دبیران پرداخته‌اند همسو است.

با توجه به یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت به‌جز بُعد استفاده مؤثر از اطلاعات، ابعاد تشخیص نیاز اطلاعاتی، ارزیابی اطلاعات و مکان‌یابی اطلاعات همبستگی را با وابستگی حرفه‌ای در آزمون پیرسون حفظ کرده‌اند. در این زمینه مطالعه تکمیلی دیگر روی یافته‌ها انجام شد و میانگین مؤلفه‌های فرعی هر یک از مؤلفه‌های اصلی سواد اطلاعاتی محاسبه شد. یافته‌ها نشان داد تمام این میانگین‌ها بالاتر از سه در طیف پنج‌ارزشی لیکرت هستند با توجه به نتایج آزمون رگرسیون مشخص شد که می‌توان وابستگی افراد را از روی بُعد تشخیص نیاز اطلاعاتی پیش‌بینی و تبیین کرد و سایر ابعاد نقش تبیین‌کننده‌ی خود را از دست می‌دهند. به نظر می‌رسد این ابعاد، عوامل مهمی هستند که باید آموزش آن‌ها مورد توجه قرار گیرد. تقویت این ابعاد می‌تواند بر وابستگی و علاقه کارکنان اثرگذار باشد. بررسی پیشینه پژوهش حاکی از همسانی نتایج به‌دست‌آمده پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش‌های دیگر محققان بود. در پژوهش حاضر نیز آزمون انجام‌شده نشان داد که سواد اطلاعاتی به میزان ۱۰ درصد وابستگی حرفه‌ای را پیش‌بینی می‌کند و باقی آن مربوط به سایر عوامل است. این یافته با نتایج پژوهش لی و هانگ (۲۰۱۰) و محمدی (۱۳۹۳) تا حدودی مشابه است. لی و هانگ در پژوهش خود نشان داد که سواد اطلاعاتی پیش‌بینی‌کننده عملکرد شغلی است. همچنین محمدی (۱۳۹۳) در بخشی از پژوهش خود نشان داد که سواد اطلاعاتی پیش‌بینی‌کننده تعهد شغلی کتابداران کتابخانه عمومی استان‌های خراسان جنوبی و کرمانشاه است. نیز نوین‌اصفهانی (۱۳۸۹)، بخشی از پژوهش خود وجود رابطه بین تشخیص نیاز اطلاعات، مکان‌یابی و ارزیابی اطلاعات با انگیزش شغلی را گزارش کرده که تا حدی با پژوهش

حاضر مشابه است. در مورد آن بخش از نتایج این فرضیه که حاکی از عدم رابطه بین دیگر بعد سواد اطلاعاتی و وابستگی حرفه‌ای است، یافته‌ها با نتایج پژوهش صفوی و محبوب (۱۳۹۱) که عدم رابطه بین بُعد استفاده مؤثر از اطلاعات و شاخص‌های عملکرد را گزارش کرده‌اند تا حدی همخوانی دارد.

با توجه به رابطه بین سواد اطلاعاتی با خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای در کتابخانه‌های مورد مطالعه، این مطلب بیانگر آن است که در این سازمان باید اطلاعات مؤثر و کارآمد به نحو مطلوبی در اختیار کتابداران قرار گیرد تا آنان وابستگی و علاقه خویش را حفظ نمایند و به فعالیت مستمر و مداوم در راستای تحقق اهداف سازمان متعهد شوند. آن‌ها می‌توانند با تلاش و خلاقیت خود در فرآیندها و عملیات سازمان، نهاد کتابخانه‌های عمومی را در دستیابی به اهداف و برنامه‌های تعیین شده یاری نمایند.

به‌طور کلی می‌توان اذعان کرد که مهارت‌های سواد اطلاعاتی کارکنان کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان غربی با خلاقیت و وابستگی (علاقه) حرفه‌ای آنان رابطه مستقیم دارد و می‌تواند پیش‌بینی‌کننده خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای آنان باشد. سواد اطلاعاتی و استفاده مؤثر و به‌موقع از اطلاعات سنگ زیرین خلاقیت و وابستگی حرفه‌ای و موفقیت سازمان‌ها در قرن بیست و یکم است. کتابداران خلاق و علاقه‌مند در این محیط بسیار متغیر و پیچیده امروزی می‌توانند با روزآمد نگه‌داشتن خود، کاربران خود را به یادگیران مستقل و مادام‌العمر تبدیل کنند.

با توجه به اینکه میانگین سه بعد تشخیص نیازهای اطلاعاتی، مکان‌یابی اطلاعات، ارزیابی اطلاعات کتابداران در مقایسه با بعد استفاده مؤثر از اطلاعات تا حدودی کمتر بود، لذا پیشنهاد می‌شود برنامه‌هایی جهت ارتقاء این ابعاد سواد اطلاعاتی فراهم شود. همچنین با توجه سطح مطلوب سواد اطلاعاتی (در مجموع چهار بعد)، وابستگی حرفه‌ای و خلاقیت کتابداران پیشنهاد می‌شود اقدامات لازم از طرف مدیران ذی‌ربط جهت تثبیت و ارتقاء این ویژگی‌ها انجام شود. این مطالعه با رویکرد کمی انجام شده است، لذا پیشنهاد می‌شود مطالعات کیفی نیز در این خصوص مورد توجه قرار گیرد. لازم است که مخاطبین و خوانندگان این نکته را مورد توجه قرار دهند که بررسی سه متغیر سواد اطلاعاتی و وابستگی حرفه‌ای و خلاقیت کتابداران بر اساس داده‌های حاصل از خود اظهاری کتابداران انجام شده است.

۵. منابع و مآخذ

- اباذری، زهرا و پورنقی، رویا (۱۳۸۷). بررسی تطبیقی سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی ایران، علوم پزشکی شهید بهشتی. تربیت مدرس، تهران، و شهید بهشتی، فصلنامه دانش‌شناسی. ۱ (۱)، ۱-۱۲.
- برجیان‌بروجنی، مهشید؛ و خسروی، فریبرز (۱۳۹۰). مهارت سواد اطلاعاتی کتابداران و میزان انطباق آن با استاندارد ای سی آر ال در کتابخانه ملی ایران. مطالعات ملی کتابداری و سازمان‌دهی اطلاعات، ۲۳ (۲)، ۱۸۷-۱۹۱.

بیرانوند، علی؛ و سهیلی، فرامرز (۱۳۹۴). شرایط زمینه‌ای لازم برای بروز خلاقیت در کتابداران کتابخانه‌های عمومی. مطالعه موردی کتابخانه‌های عمومی استان فارس، فصلنامه دانش‌شناسی، ۸ (۲۸)، ۳۹-۴۸.

پورنقی، رویا (۱۳۸۶). بررسی تطبیقی میزان سواد اطلاعاتی کتابداران دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران، علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، تربیت مدرس و شهید بهشتی، (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

تفرشی، شکوه؛ و انگورج تقوی، معصومه (۱۳۸۷). بررسی میزان سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی شهر تهران وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی شهر تهران. فصلنامه دانش‌شناسی، ۱ (۳)، ۲۹-۳۸.

جوکار، رسول؛ و عفیفیان، فرزانه (۱۳۹۲). رابطه تعهد شغلی و رضایت شغلی کارکنان شاغل در کتابخانه‌ها: مورد مطالعه دانشگاه شیراز. فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد/اسلامی، ۷ (۲۱)، ۱-۱۴.

خلیلی، لیل؛ هدایتی خوشمهر، عزیز؛ رسول‌زاده اقدم، صمد؛ و شیبانی، بهناز (۱۳۹۶). رابطه سواد اطلاعاتی و انگیزش یادگیری دانشجویان، تعامل انسان و اطلاعات، ۴ (۲)، ۱۰۸-۱۲۰.

دارابی‌ارخلو، راضیه؛ رسولی آزاد، محمدرحیم؛ و بیگدلی، زاهد (۱۳۹۱). میزان برخورداری کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان کهگیلویه و بویر احمد از شرایط زمینه‌ای لازم برای بروز خلاقیت بر اساس مدل اولدهام و ارائه راه‌کارهایی برای بروز و رشد خلاقیت در آن‌ها. نوآوری‌های مدیریت آموزشی (اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی)، ۷ (۴)، ۷-۲۲.

رادمنش، ندا؛ جمشیدیان، عبدالرسول؛ و رجایی‌پور، سعید (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و خلاقیت در بین و دبیران آموزش پرورش. فصلنامه دانش‌شناسی، ۹ (۳۲)، ۷-۱۸.

رجب‌زاده، آرمین؛ و اسمعیل‌پور، احسان (۱۳۹۵). بررسی ارتباط بین سواد اطلاعاتی کارکنان و خلاقیت سازمانی (مطالعه موردی: شرکت سیمکات آذربایجان). فصلنامه مدیریت اطلاعات و دانش‌شناسی، ۳ (۳)، ۳۳-۴۷.

رضوان، آذین؛ کوبکی، مرتضی؛ و بیگدلی، زاهد (۱۳۸۸). بررسی میزان سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان خوزستان به منظور شناسایی نقاط قوت یا ضعف احتمالی آن‌ها در این زمینه. پیام کتابخانه، ۱۵ (۳)، ۹-۳۷.

صفاریان‌همدانی، سعید؛ ضامنی، فرشید؛ مقدم، زهرا؛ بهنام‌پور، ناصر؛ سید قاسمی، نوپسا؛ و تربتی‌نژاد، فرهاد (۱۳۹۳). ارتباط بین سواد اطلاعاتی و هوش هیجانی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان. مدیریت اطلاعات سلامت، ۱۱ (۴)، ۴۴۳-۴۵۳.

صفوی، زینب؛ و سیامک، محبوب (۱۳۹۱). سنجش اثر سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی بر شاخصهای عملکرد کتابخانه‌ای مورد مطالعه، کتابخانه‌های عمومی شهر تهران. کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۵ (۲)، ۲۲۵-۲۴۱.

طلائی‌برآبادی، محمدجعفر (۱۳۹۳). بررسی میزان خلاقیت کتابداران دانشگاه فردوسی مشهد و عوامل سازمانی موثر بر آن (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۷

بررسی نقش

پیش‌بینی‌کننده سواد

اطلاعاتی در ارتقا

خلاقیت ...

عبدالهی، معصومه؛ و جوکار، عبدالرسول (۱۳۹۳). بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های عمومی استان فارس. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۰(۴)، ۷۷۱-۷۸۷.

فتاحیان، مجید؛ بیگ، لیلا و قوامی‌فر، عاطفه (۱۳۸۴). نقش مدیریت دانش ضمنی در خلاقیت و نوآوری، تدبیر، ۱۶ (۱۶۴)، ۱۲-۱۸.

قاسمی، علی حسین. (۱۳۸۵). استاندارد قابلیت‌های سواد اطلاعاتی برای آموزش عالی. *فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات*، ۲۱(۴)، ۹۷-۱۱۹.

قربانی، رحیم؛ نغری، ندا؛ و رضایی، سیمین (۱۳۹۱). رابطه میان شفافیت نقش و تعهد شغلی مسئولین گروه شعب بانک کشاورزی تهران. *مدیریت دولتی*، ۴(۹)، ۸۳-۹۸. doi: 10.22059/jipa.2012.28726

کریمی، کبری؛ تفرشی، شکوه و سپهر، فرشته. (۱۳۹۰). بررسی عوامل مؤثر در خلاقیت و نوآوری کتابداران دانشگاهی اصفهان از دیدگاه آنان. *پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۲ (۱)، ۹۱-۱۱۰. doi: 10.22067/riis.v2i1.9932

محمدی، مسعود؛ میرزایی، مسعود؛ بهرامی، محمدمبین؛ محمدزاده، مرتضی (۱۳۹۳). رابطه عدالت سازمانی و تعهد سازمانی در کارکنان مرکز بهداشت شهرستان یزد. *مدیریت بهداشت و درمان (نظام سلامت)*، ۵ (۲)، ۳۵-۴۲.

محمدی، معصومه (۱۳۹۳). *رابطه بین سواد اطلاعاتی و تعهد شغلی کارکنان کتابخانه‌های عمومی استانهای کرمانشاه و خراسان جنوبی (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)*. دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران.

میرزاصفی، اعظم؛ رجایی‌پور، سعید؛ و جمشیدیان، عبدالرسول (۱۳۸۸). رابطه بین سواد اطلاعاتی و قابلیت کارآفرینی دانشجویان تحصیلات تکمیلی اصفهان. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۴(۱)، ۲۴۱-۲۶۱.

نعمتی، محمدعلی؛ گراوند، ایوب؛ موسوی‌امیری، طیبه؛ و هاشم‌پور، فرحناز (۱۳۹۴). بررسی رابطه سواد اطلاعاتی با خلاقیت در دانشجویان دانشگاه پیام نور لرستان. *فصلنامه بازبایی دانش و نظام‌های معنایی (فصلنامه مطالعات دانش‌شناسی سابق)*، ۲ (۴)، ۱۲۹-۱۴۹.

نویسن اصفهانی، نوشین (۱۳۸۹). *بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و انگیزش شغلی دبیران زن هنرستان فنی و حرفه‌ای/استان قزوین (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)*. دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

نیک‌پور، امین، منظری توکلی، علیرضا؛ و رجائی‌نژاد، مهدی (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی کارکنان و اثربخشی سازمانی در سازمان‌های دولتی شهر کرمان. *فرآیند مدیریت و توسعه*، ۲۵(۳)، ۱۴۵-۱۶۱.

وزیری، اسماعیل (۱۳۸۵). *بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه شیراز در سال تحصیلی ۱۳۸۴-۸۵ (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)*. دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

Adeosun, A. O. (2021). Literacy and Creativity in the Context of Lifelong Learning: The Parallels and Synergy. University of Lagos Press.

Appleton, L., Grandal Montero, G., & Jones, A. (2017). Creative approaches to information literacy for creative arts students. *Communications in Information Literacy*, 11(1), 7. DOI: 10.15760/comminfolit.2017.11.1.39

Blau, G. J. (1985). The measurement and prediction of career commitment. *Journal of occupational Psychology*, 58(4), 277-288. doi.org/10.1111/j.2044-8325.1985.tb00201.x

Bruce, C. (2000). Information literacy research: dimensions of the emerging collective consciousness. *Australian Academic & Research Libraries*, 31(2), 91-109. doi:10.1080/00048623.2000.10755119.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۹

بررسی نقش

پیش‌بینی‌کننده سواد

اطلاعاتی در ارتقا

خلاقیت ...

- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. 2nd ed. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Ganesan, S., & Weitz, B. A. (1996). The impact of staffing policies on retail buyer job attitudes and behaviors. *Journal of retailing*, 72(1), 31-56. doi.org/10.1016/S0022-4359(96)90004-4
- Gliem, J. A., & Gliem, R. R. (2003). *Calculating, Interpreting, and Reporting: Cronbach's Alpha Reliability Coefficient for Likert-Type Scales*. Paper presented at the Midwest Research to Practice Conference in Adult, Continuing, and Community Education.
- Keshavarz, H. (2021). Entrepreneurial capabilities of librarians in university libraries: A cross-contextual study on the impact of information literacy. *Journal of Business & Finance Librarianship*, 26(3-4), 200-222. doi.org/10.1080/08963568.2021.1941576
- Kimery, L. (2022). Reinventing Reading a Pandemic: School Librarians in Metro Nashville Harness Creativity to Support Student Literacy. *Knowledge Quest*, 50(3), 32-37.
- Kohzadi Tahne, M.; Familrohani, A. A.; Soheili, F. (2014). Analysis of Underlying Conditions of indication of Creativity in Librarians Based on Oldham Model (Case Study: Public Libraries of Kermanshah Province). *International Journal of Basic Sciences & Applied Research*, 3(3), 154- 159
- Li, C. K., & Hung, C. H. (2010). An examination of the mediating role of person-job fit in relations between information literacy and work outcomes. *Journal of Workplace Learning*, 22(5), 306-318. doi: 10.1108/13665621011053217
- Pienaar, H. & Boshoff, A. (1996). Relationship between Creativity and Innovation in University Libraries and the organization Climate. *South African Journal of Library and information Science*, 64 (2), 67-75.
- Raeis, A. R., Bahrami, S., & Yousefi, M. (2013) Relationship between Information Literacy and Creativity: A Study of Students at the Isfahan University of Medical Sciences. *Materia Socio Medica*, 25 (1), 28-31. Doi: 10.5455/msm.2013.25.28-31
- Walton, G. (2008). Theory, Research, and practice in Library Management 5: Branding. *Library Management*, 29 (8/9), 770- 776. doi.org/10.1108/01435120810917369
- Wu, M. S. (2019). Information literacy, creativity and work performance. *Information Development*, 35(5), 676-687. doi.org/10.1177/0266666918781436
- Zuke, Janice E. (2005). *The teaching of information literacy by public community college librarians in the United State*. Southern Illinois University at Carbondale .